

Art-fresk, Anna Cybulska-Wojcyszyn
Pracownia Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki
62-100 Wągrowiec, ul. Konopnickiej 19

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

OŁATRZ BOCZNY POŁUDNIOWY W KOŚCIELE PARAFIALNYM PW. ŚW. MICHAŁA ARCHANIOLA W DOMACHOWIE

woj. wielkopolskie, pow. gostyński, gmina Krobia

Przygotowała: mgr Anna Cybulska-Wojcyszyn
dyplomowany konserwator dzieł sztuki

DYPLOMOWANY KONSERWATOR
DZIEŁ SZTUKI
mgr Anna Cybulska-Wojcyszyn
tel. 607 856 275

WĄGROWIEC, 24 maja 2017

Na podstawie wyników wstępnego rozpoznania budowy technicznej i stanu zachowania ołtarza bocznego, przy uwzględnieniu uwarunkowań historycznych, artystycznych i funkcjonalnych, proponuje się przedstawiony poniżej program prac konserwatorskich i restauratorskich. Program zakłada przeprowadzenie pełnej konserwacji i restauracji ołtarza bocznego południowego w kościele parafialnym pw. św. Michała Archanioła w Domachowie.

ÓLTARZ BOCZNY POŁUDNIOWY

1. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

Nr rejestru zabytków: 28/32 B poz.3, dn. 16.10.1970 r.

Określenie zabytku: ołtarz boczny południowy

Datowanie: fragmenty z około 1700 roku, częściowo współczesny

Styl: bez wyraźnych cech stylowych

Autor, warsztat, szkoła: nieznany

Material/technika: drewno /obraz olejny na blasze /obraz olejny na płótnie/ snycerka/
złożenia / srebrzenia /rzeźby

Obrazy: *Matka Boska Nieustającej Pomocy:* ~~97x75~~ cm

*obraz owalny na blasze
wymiary przekątnej owalu: 68x48
A Goh*

Serce Jezusa: akademizm, 2 poł. XIX wieku, olej na płótnie, 73 x 47 cm

Wymiary: ołtarz: wys. ok. 475 cm, szer. 155 cm, gł. 85 cm

mensa: wys.100 cm, szer. 150 cm, gł. 60 cm

predella: 30 x 155 cm

zwieńczenie: 100 x 155 cm

figury aniołków: 2 szt., wys. 50 cm

Opis:

Ołtarz boczny rozebrany w 1930 roku i zastąpiony obecnym z użyciem fragmentów XVIII-wiecznych. Ołtarz architektoniczny, jednokondygnacyjny i jednoosiowy. Mensa sarkofagowa z nałożonym pękiem róż i rozwiniętym wieńcem laurowym. Na niej ustawione po bokach dwa niewysokie cokoły, na których kolumny o głowicach kompozytowych, wspierające przerwany naczółek. W centrum nastawy, w ramie, znajduje się owalny obraz Matki Boskiej Nieustającej Pomocy. W zwieńczeniu obraz Serca Jezusowego, po bokach na przerwanym gzymsie dwie siedzące rzeźby aniołków. Mensa i naczółek malowane w odcieniu beżowym, cokoły kolumn zielone, kolumny białe z ciemniejszymi żyłkami, detale i ornamenty wtórnie złocone szlagmetalem.

2. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Ołtarz boczny został kilkakrotnie przemalowany kryjącymi powłokami olejnymi (lata 30-te i powojenne XX wieku, kiedy przemalowano większość polichromii w kościele). Ostatnie malowanie ołtarza wykonano w kolorach białym, ugrowym i oliwkowo-zielonym.

Elementy złocone i srebrzone zostały wtórnie pokryte szlagmetalem i brązą. Z biegiem lat pociemniały i utraciły swój pierwotny połysk, są matowe, o nierównej powierzchni. Partie oryginalnych złoceń i srebrzeń (wykonane złotem i srebrem płatkowym na pulmencie) są częściowo pokryte nowymi złoconiami (wykonanymi szlagmetalem na mikstionie), a częściowo przemalowane lokalnym kolorem tła.

Rzeźby aniołów w zwieńczeniu zostały kilkakrotnie przemalowane. Są zabrudzone, z łuszczącymi i odpajającymi się warstwami kolejnych przemalowań.

Podłoże drewniane zostało miejscowo zaatakowane przez owady, wymaga dezynfekcji oraz impregnacji. Szczególnie mocno zniszczone jest drewno akantowej ramy. Jest miękkie, ugina się pod naciskiem. Widać wysypującą się mączkę drzewną. Widoczne są drobne ubytki, uszkodzenia mechaniczne, pęknięcia, szczeliny, wykruszenia warstwy malarskiej.

Obraz *Matka Boska Nieustającej Pomocy*

Powierzchnia obrazu zabrudzona, pokryta warstwą kurzu i brudu. Werniks uległ zabrudzeniu i żółknięciu wskutek działania wilgoci i zgromadzenia kurzu na powierzchni. Tło złożone płatkami szlagmetal pociemniało i utraciło swój pierwotny połysk. Widoczne niewielkie ubytki warstwy malarskiej oraz deformacje blaszanego podłoża.

Obraz *Serce Jezusa*

Powierzchnia obrazu zabrudzona, pokryta warstwą kurzu i brudu. Werniks uległ zabrudzeniu i żółknięciu wskutek działania wilgoci i zgromadzenia kurzu na powierzchni. Widoczne niewielkie deformacje płóciennego podobrazia.

3. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Prace wstępne:

1. Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej i fotograficznej stanu zachowania ołtarza bocznego przed konserwacją.
2. Demontaż ruchomych elementów. Odpowiednie zabezpieczenie powierzchni zdemontowanych elementów i przewiezienie do pracowni.
3. Wykonanie odkrywek ustalających budowę stratygraficzną warstw oraz pierwotną kolorystykę ołtarza.

Konserwacja drewnianej architektury ołtarza, dekoracji snycerskich, rzeźb, polichromii, złocień i srebrzeń:

4. Oczyszczenie powierzchni z kurzu, brudu i zanieczyszczeń mechanicznych.
5. Usunięcie przemalowań polichromii oraz wtórnych złocień wykonanych szlagmetalem i brązami metodami mechanicznymi i chemicznymi. Wybór metod i środków uzależniony będzie od rezultatów prób przeprowadzonych na obiekcie.
6. Wykonanie zabiegu końcowego doczyszczania powierzchni.
7. Podklejenie odspojonych fragmentów warstwy malarskiej z zaprawą przy użyciu 10% roztworu wodnego PAW lub 5-7% roztworu kleju króliczego po uprzednim zwilżeniu etanolem. Wykonanie konsolidacji strukturalnej na powierzchni zabytkowej.
8. Dezynfekcja i dezynsekcja struktury drewna przy zastosowaniu środków chemicznych zwalczających drewnojady (Xirein, 3V3).
9. Impregnacja wzmacniająca drewno preparatem Paraloid B-72 lub Hekol I-50 w toluenie. Impregnacja drewna prowadzona z zastosowaniem dwóch metod: poprzez kąpiel w roztworze 6-12% w toluenie oraz przez nanoszenie pędzlem 5% roztworu. Oczyszczenie powierzchni drewna z nadmiaru tworzywa i pozostawienie drewna zawiniętego folią na okres około 14 dni w celu ograniczenia migracji żywicy podczas powolnego odparowywania rozpuszczalnika.
10. Prace stolarskie i snycerskie: Uzupelnienie dużych ubytków drewna wstawkami z drewna sezonowanego dobranego gatunkowo do oryginalnego. Wykonanie brakujących elementów snycerki. Sklejenie rozluźnionych połączeń stolarskich. Do klejenia użyty zostanie klej glutynowy (lub 50% dyspersja wodna POW) oraz kołki drewniane.

11. Uzupelnienie drobnych ubytków formy i otworów po szkodnikach kitami: preparat Araldit lub mieszanina trocin na bazie 25% wodnej dyspersji POW. Opracowanie powierzchni kitów.
12. Zabezpieczenie oryginalnej polichromii werniksem retuszerskim.
13. Uzupelnienie ubytków zaprawy kitem kredowo-klejowym lub preparatem Tikkurila. Zabieg zostanie poprzedzony przklejeniem powierzchni 10% roztworem kleju skórniego.
14. Położenie zaprawy kredowo-klejowej pod złocenia i srebrzenia. Opracowanie powierzchni uzupelnień przy użyciu papierów ściernych o zróżnicowanej gradacji 120-400.
15. Położenie pod złocenia i srebrzenia właściwych podkładów: kilka warstw pulmentu, w celu uzyskania złocień na poler oraz mikstionu, w celu uzyskania złocień na mat.
16. Wykonanie konserwacji zachowanych partii złocień: wypunktowanie ubytków złotem w proszku lub w płatku. W obrębie większych ubytków wykonanie rekonstrukcji złotem lub srebrem płatkowym na mat i na poler (w technice zgodnej z techniką oryginału). Zaizolowanie fragmentów srebrzonych.
17. Wykonanie retuszy konserwatorskich w miejscach przetarć i ubytków warstwy malarskiej. Wykonanie rekonstrukcji polichromii w obrębie większych ubytków metodą naśladowczą, przy użyciu farb żywicznych (Restauro, Maimeri).

Konserwacja obrazu na blasze:

18. Oczyszczenie z kurzu, brudu, zabrudzeń powierzchniowych.
19. Usunięcie warstwy pociemniałego werniksu.
20. Konsolidacja warstw i wzmocnienie adhezji warstwy malarskiej i zaprawy do blaszanego podłoża.
21. Likwidacja odkształceń blachy.
22. Uzupelnienie ubytków w zaprawie kitem. Opracowanie faktury uzupelnień.
23. Wykonanie złocień w technice zgodnej z techniką oryginału.
24. Założenie werniksu retuszerskiego.
25. Uzupelnienie ubytków warstwy malarskiej farbami żywicznymi (Restauro, Maimeri).
26. Pokrycie werniksami końcowymi (Schmincke).

Konserwacja obrazu na płótnie:

27. Oczyszczenie lica i odwrocia obrazu z kurzu, brudu, zanieczyszczeń powierzchniowych, ewentualnych mas woskowych, klejów.
28. Usunięcie pociemniałego werniksu, retuszy konserwatorskich i ewentualnych przemalowań warstwy malarskiej (kompozycje rozpuszczalników: aceton, alkohol, których działanie będzie przerywane benzyną lakową).
29. Wykonanie reparacji lokalnych płóciennego podobrazia. Wykonanie zabiegu prostowania podobrazia pod naciskiem.
30. Wykonanie konsolidacji wszystkich warstw technologicznych (Beva-371)
31. Uzupelnienie ubytków w zaprawie kitem barwionym na kolor oryginalnego gruntu. Opracowanie faktury kitów.
32. Przygotowanie płótna dublażowego. Wykonanie dublażu ze spoiwem Beva-371 na stole próżniowym. Zabieg będzie wykonany wyłącznie w sytuacji stwierdzenia złego stanu podobrazia.
33. Naciągnięcie obrazu na nowe drewniane krosna, ruchome i szfowane.
34. Założenie werniksu retuszerskiego (Schmincke lub Maimeri).
35. Kolorystyczne uzupelnienie ubytków warstwy malarskiej farbami akwarelowymi (Schmincke).
36. Zabezpieczenie powierzchni obrazów werniksem końcowym satynowym (Schmincke).

Prace końcowe:

37. Zabezpieczenie powierzchni odpowiednimi werniksami (końcowy półmatowy).
38. Montaż zdemontowanych elementów na pierwotnych miejscach w ołtarzu.
39. Opracowanie powykonawczej dokumentacji konserwatorskiej (opisowej i fotograficznej) wg obowiązującego schematu w trzech egzemplarzach.

Fot. 1 Ołtarz boczny południowy w kościele pw. św. Michała Archaniola w Domachowie.

Opracowała: mgr Anna Cybulska-Wojcyszyn, dyplomowany konserwator malarstwa i rzeźby polichromowanej, nr dyplomu 2465/2003 UMK

DYPLOMOWANY KONSERWATOR
DZIEL SZTUKI
mgr Anna Cybulska-Wojcyszyn
tel. 607 853 276

Anna Cybulska-Wojcyszyn

